

7 HAZİRAN
GENEL SEÇİMİ

KURTULUŞ
SOSYALİST DERGİ
YAYINLARI

KİTAP DİZİSİ: **27**
MAYIS 2015
1 TL

KURTULUŞ
SOSYALİST DERGİ
YAYINLARI

internet: <http://www.ksd.net.tr/>
e-posta: kurtulussosyalistdergi@gmail.com

7 HAZİRAN SEÇİMLERİNİN ÖNEMİ

7 Haziran seçimlerinde Recep Tayyip Erdoğan (RTE) ve onun güdümündeki Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), 13 yıllık iktidarlarını yeni bir başkanlık sistemi ile taçlandırmak istiyor. Bu ise sadece partiler arasında keskin bir taraflaşmaya değil aynı zamanda rejim üzerinden bir gerginliğe sebep oluyor. Daha önceki seçimleri kazanmalarına yol açan toplumsal çatışma ve kamplaşma üzerinden çoğunluğu sağlayabileceğini düşünen RTE, bu anlayışla seçimleri referandum havasına sokmaya çalışıyor. Anayasa suçu işlemekten çekinmeden meydanlara çıkıp seçim kampanyaları yürütüyor. Başkanlık sistemine geçildiğinde, 'eski Türkiye'nin prangalarından kurtulacağını', 'artık dar gelen gömleğin değiştirilmesi gerektiğini', 'yeni ve güçlü Türkiye'ye uygun bir rejim istediğini' anlatıyor. 'Eski Türkiye'yi savunanları Türkiye'ye ihanetle suçlayıp millet iradesinin kendinde tecelli etmesi gerektiğini, aksi takdirde Türkiye'nin mah-

volacağını bıkmadan usanmadan tekrarlayıp duruyor. Sadece bir kişinin hezeyanları düzeyinde kalmayan, RTE ve ekibinin en olmadık provokasyonları göze aldığı seçim süreci, bu yönüyle bütün toplumu tehlikeli sulara doğru çekiyor. Bu yöndeki ilk provokasyon denemesi, düzmece olduğu hemen anlaşılan Sümeyye Erdoğan'a suikast girişimi iddiası olmuştu. Kürt siyasetinin ve insanının duyarlılığı sayesinde açığa çıkartılan ve elde patlayan bir bomba gibi cumhurbaşkanı, başbakan ve Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) arasında çatlaklar oluşturan Ağrı komplosu ile devam ettirildi. RTE, seçim ortamını manipüle etmek için oluşturulduğu anlaşılan gölge bir ekiple, süreci yönetmeye çalışıyor. Kendisine yararlı olacağını düşündüğü bir çatışma ortamı yaratmak istiyor.

RTE, kişisel hırsları ve başkanlık sevdası ile AKP kadroları arasında çatlaklara yol açsa da milletvekilliği listesini, seçim beyannamesini ve gündemini belirlemeyi çoktandır başarmış durumda. Muhalefet partileri ise, RTE'nin başkanlık talebinin onun kişisel diktatörlüğüne yol açacağını, hatta zaten yarı-başkanlık şeklinde fiilen bir oldubittiyle başlamış olan uygulamanın yasallaşarak kurumsallaşacağını, bu nedenle **7 Haziran** seçimlerinin kritik önemde ve geri dönüşsüz olduğunu ileri sürüyorlar. Görüldüğü gibi, önümüzdeki genel seçimlerin ideolojik ve siyasi çerçevesini, bütün AKP iktidarları boyunca olduğu gibi, yine iki tarafın oluşturduğu bir paranteze almak mümkün olabiliyor. RTE, siyasi yelpazeyi kendisi ve karşıtları olarak belirleyebildiği ölçüde, bu seçimden de galibiyetle çıkacağını hesap ediyor. Eğer AKP'nin tek başına iktidarı dışında bir sonuç ortaya çıkmarsa da bu AKP'den çok RTE'nin kaybetmesi anlamına gelecek.

7 Haziran genel seçimlerinden sonra oluşacak meclis aritmetiği, taraflarca içinde bulunduğu ileri sürülen bugünkü 'kritik aşama'nın atlatılıp atlatılamayacağına ilişkin verileri sağlayacak. Çünkü sadece muhalefet açısından değil, değiştirmek istediği sistemin bazı unsurları ve uluslararası çevreler tarafından da giderek çözülmesi güçleşen bir sorun olarak algılanan RTE iktidarının bir sonraki manevrası, büyük oranda önümüzdeki genel seçimlerde alacağı oy oranıyla belirlenecek; toplumsal destek kazanacak ya da kaybedecek. Muhtemelen daha da kritik olarak tanımlanmaya aday olan bir sonraki seçimlere kadar Türkiye, bu aritmetik içinden çıkacak bir hükümet tarafından yönetilecek. Bu açıdan, AKP'nin 13 yıllık iktidarı sonunda Türkiye'nin gerçekten de kritik bir aşamaya geldiği söylenebilir. Fakat siyasal sistemin içinde bulunduğu bu 'kritik aşama'yı atlabileceğini aynı rahatlıkla söylemek mümkün gözüküyor. Devlet iktidarının, rejimin kendince işleyen mekanizmalarının başka mekân ve mekanizmalara,

Üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet hakkını reddederek burjuva siyasetinin dışında konumlanan, işçi sınıfının çıkarları temelinde her türlü burjuva politikadan bağımsız örgütlenen işçi sınıfının komünist partisi toplumda etkinliğini artırdıkça, siyasi yelpazeyi bir bütün olarak sola, sistemin soluna doğru yaklaştırmış da olur. Toplumdaki demokratik hakların kapsam ve derinlik olarak gelişmişliği, burjuva partilerin demokratik sorunlar karşısında duyarlı hale gelmesi, işte bu nedenle, büyük ölçüde işçi sınıfının bağımsız politikalarının savunulabilmesine ve bu anlamda, komünist partisinin varlığına bağlıdır. Var olan rejimin demokratik olup olmaması, demokratik hakların genişlemesi ise, genelde işçi sınıfının iktidar mücadelesiyle, özel olarak da seçimlerde komünistlerin kendi politikalarını savunmasıyla, komünist partinin kitlelerin önüne seçenек olarak sunulmasıyla yakından ilişkilidir, işçi sınıfının sosyalizm mücadelesinin yükseltilmesinin dolaylı bir ürünüdür. Bu ilkesel davranışları nedeniyle komünistleri, rejimin demokratik sorunlarına karşı duyarsız kalmak, var olan demokratik sorunları önemsemeyip her şeyi sınıf çıkarlarına indirgemekle suçlamak, demokrasi mücadelesini sosyalizm mücadelesine tabi biçimde değil, kendi başına bir hedef gibi ele almaktır ve sosyalizm mücadelesini olduğu gibi demokratik mücadeleleri de başarısızlığa sürüklemekten başka bir sonuç vermez. İşçi sınıfının mücadelesinin ürünü olan ve sınıf savaşımının koşullarının içinde şekillendiği demokratik hak ve özgürlükleri önemsemek, demokratik kazanımları burjuva ideolojik çizgilerin birçoğunun yöneliminin karşısında mümkün kılan en başta gelen 'kritik' görev olarak, işçi sınıfı politikalarının ve partisinin bağımsızlığını savunmayı zorunlu kılar.

Bu yüzden işçi sınıfının komünist partisinin bulunmadığı bugünkü koşullarda başta gelen görev, komünist partinin yaratılmasının bütün politik mücadeleler açısından belirleyici önemini vurgulamaktır. Komünistlerin seçim dönemindeki tutumları de her şeyden çok bu göreve hizmet etmelidir. Seçimlerde komünistler, var olan partilere oy vermeyi değil, işçi sınıfının komünist partisinin örgütlenmesi, yaratılması uğruna, bütün diğer partilerden, politik akımlardan kopmayı savunmalı, bu doğrultuda tutum almalıdırlar.

ler ise, eninde sonunda, üretim araçlarının özel mülkiyeti sisteminin sürmesi adına mülk sahibi azınlığın çıkarlarını korumuş olduğunu gördükleri iktidardaki partilerden umudunu keser, yeni bir alternatif arayışına girerler. Her bir burjuva politik parti nihayetinde yıpranır ve eğer yeni sorunlar oluşturmamışsa bile eskilerini ağırlaştırarak yerini bir başkasına bırakır. Bu aşamada kitlelere dönüp çözümlün, başka bir burjuva parti ya da politikayı desteklemekte değil, kapitalizmin ve onun parlamenter sisteminin karşısında yer almakta olduğunu anlatmak, her zamankinden daha olanaklı hale gelir. Kriz zamanlarında var olan ideolojik kalıpların parçalanıp işe yaramaz hale gelmesi gibi, seçim dönemlerinde kitleler, her zamankinden daha çok, değişik çözüm önerilerini dinlemeye eğilimli olurlar. Bu nedenle komünistler, seçim dönemlerinde, işçi sınıfının bağımsız politikalarını propaganda etmek ve partisini öne çıkarmakla yükümlüdür. Bu görev ve yükümlülük komünistler açısından seçimlerin en önemli, belirleyici yönünü oluşturur, başka hiçbir 'kritik' sorun bu görevin önüne geçemez. Burjuva siyasetinin çözemediği toplumsal demokratik sorunların aciliyeti, 'kritikliği' gibi tespitlerle, herkesi sistem içi çözümlerin arkasında saf tutmaya çalışmak, demokratik acil sorunlar adına en temel görevin ertelenmesi ya da belirsiz bir zamana havale edilmesini önermek, sisteme soldan yedeklenmek dışında bir sonuç vermez.

Burjuva siyasetinin azınlık egemenliğini çoğunluk onayı haline dönüştürme yükümlülüğü ve işlevi, kitlelerin taleplerini sahiplenmeyi, onlardan yana gözükmeyi zorunlu kılar. Hiçbir burjuva parti azınlığın temsilcisi olduğunu iddia etmez, aksine, bu nesnel gerçeği saklamaya çalışır; ama diğer yandan da hepsi özel mülkiyetin kutsallığını onaylar. Bu partiler, toplumun büyük çoğunluğu mülksüz hale gelmişken bile 'mülkiyet hakkı'na söz söylemezler! Burjuva siyasetinin bu genel özelliğinin karşısında işçi sınıfının sosyalist devrimle burjuvaziyi mülksüzleştirerek üretim araçlarına el koymasını savunan bir politika yerine, işçi sınıfının bağımsız politikalarını ve örgütlenmesini 'acil demokratik görevler uğruna' terk etmek, sisteme soldan yedeklenmektir. Bu da, aslında burjuvazinin siyasi aktörlerinin ve ideolojilerinin tanım noktalarını kaybetmeleri anlamına da gelir ve burjuva parti ve ideolojilerinin burjuva demokrasisinin ideallerinden uzaklaşması, sahiplenmemesi, gericileşmesiyle sonuçlanır. Bir bütün olarak sağa yönelen ve gericileşen toplum üzerinde gerici, dinci ve faşist ideolojiler etkinliklerini artırır. Hepsi de aslında kendilerini, özel mülkiyet sistemi kapitalizmin sorunlarına çözüm olarak, hatta kapitalizme karşıymış gibi sunarak kitlelerin taleplerini karşılamaya çalışır.

Ak Saray'a taşınarak geride kalan parlamenter araç ve mekanizmaların inşa edilmeye başlanan yeni rejimin onay mekanizmaları haline dönüştürülmek istenmesi, politik sistem üzerindeki gerginliği artırıyor. Burjuvazinin kolektif aklının işleyeceğini ve sistemi içinde bulunduğu rejim krizinden kurtaracağını ummak, bu aşamada rejim krizinin çözümü için kendiliğinden bir aracın oluşması ve yöntemin belirlenmesini beklemek anlamına gelebilir. Ama rejim, içine girdiği krizden kendini kurtarabilecek demokratik bir denge mekanizmasına sahip değil.

Kuşkusuz ki kapitalist devletin işlevi, burjuvazinin sınıf egemenliğini sadece karşıtına, işçi sınıfına karşı korumakla sınırlı değildir. Bir grup burjuvanın, tekil sermaye grubunun ya da bunların temsilcisi politik partilerin öznel çıkarları adına sistemi tehlikeye atmasını önlemek de kapitalist devletin görevleri arasındadır. Burjuvazinin azınlığı olan teknelci burjuvazinin, oligarşinin egemenliğinde dahi burjuva devlet, azınlığın çıkarlarını genel çıkar olarak göstererek kabul ettirmek, toplumsal onay sağlamak zorundadır. Aksi durumda çıplak zor ve şiddete dayalı baskı rejimleri, açık diktatörlükler kaçınılmaz hale gelir. Zaten başlı başına gerçekleştirilmesi güç bir işlem olan ve burjuva siyasetinin esasını teşkil eden bu tersyüz etme, azınlığın çıkarını çoğunluk çıkarı olarak gösterip kitlelerden onay alma işlemi, genelde sistemin her bir aracının dengeli işlemesine bağlıdır. Bu zor işlem sırasında dengeler bozulursa, burjuva politik aktörlerin özerkliklerinin sınırı genişleyebilmekte, burjuvazi ile temsilcileri arasındaki ilişkiler rejim krizi düzeyine varabilmektedir.

Azınlık egemenliğinin çoğunluğu sisteme eklememesinin aracı olan siyasi partiler, egemen sınıf karşısında bir özerkliğe sahiptir. Bu durum, politik aktörlerin hareket alanını genişleten bir etkidir. Bir politik aktör olarak AKP'nin manevra alanını, özerkliğinin sınırlarını, oligarşi ile çatışmalı bir görüntü ile böylesine genişletebilmesi, başlıca iki sebepten kaynaklanmaktadır. Bu sebeplerden birincisi, 2001'deki ekonomik kriz sonucunda sisteme bağları iyice zayıflayan ve radikal dini akımlara yönelen kitlelerin sisteme bağlanması görevini yapabilecek tek politik aktör olmasıydı. İkincisi ise, emperyalizmle ilişkili bölge politikalarının taşeronu olarak AKP'nin, oligarşinin dışında doğrudan ABD emperyalizmi ile geliştirdiği işbirliğinin, oligarşi karşısındaki özerkliğini daha da artırmasıdır. AKP döneminde oligarşinin kârlarını dört beş kat artırması ise, AKP'nin bu 'başına buyruk' özerkliğinin faturası olarak değerlendirilebilir. RTE işte bu nedenle, oligarşinin temsilcisi TÜSİAD'a kostaklanarak, "bizim dönemimizde kârlarınızın nasıl arttığını biliyoruz" minvalli konuşabilmektedir. Ortadoğu coğrafyasının özgüllü-

günde AKP'nin özerkliğinin sınırlarını neredeyse bağımsızlığa kadar genişletmesine yarayan olaylar zinciri, AKP'nin emperyalizm ve oligarşiye bağımlılığını ve iplerinin kimin elinde olduğunu ortaya çıkaracak, en ince ayrıntıları ile göz önüne serecek dinamikleri de geliştirmektedir. Katar ve Suudi Arabistan'ı denetleyebilen bir ABD, yanı sıra Türkiye'yi de rahatlıkla, örneğin Musul'da IŞİD'e karşı bir operasyon da dâhil olmak üzere, politikalarının içine dâhil edebilecektir.

Azınlık egemenliğine dayanan devlet ve rejimler, herkesin kendini eşit vatandaşlar olarak göreceği bir hukuk düzeni ve işleyişini kurup demokratik süreçleri işletebildikleri ölçüde, kitlelerin sisteme içerilmesi ve toplumsal onayı sağlayabilirler. Ancak, sömürünün dizginsiz arttığı, çalışma koşullarının sefil hale getirildiği, her türlü iş güvenliğinin hiçe sayıldığı, kadınların ikincil cins ilan edilip her gün üçer beşer öldürülebildiği, üstüne üstlük hukuksal kararlar, eğitim politikaları ve polise uygulamalar alanında kendini neredeyse mezhepçi bir çizgide yeniden düzenleyen bir rejim karşısında toplumsal onayın sağlanması güçleşmektedir. Bu nedenle çıplak zor ve baskının daha çok öne çıkması kaçınılmaz olmaktadır. 2001 krizi sonrası kitleleri sisteme bağlayan AKP, politik gerginlikler üzerinden kalıcı kılmaya çalıştığı kitle desteği ile asıl temsilcisi olduğu azınlık egemenliğine hizmet etmekte, bu nedenle de, kaynağında kapitalist toplumsal sistemin yattığı, bizzat bu sistemin yarattığı sorunları çözümsüz bırakmaktadır. Kendi iktidarını her zaman ve dönem için 'emrivaki' kılmaya çalışması, tanrı sözü düzeyine yükseltmek istemesi, temsilcisi olduğu sistemin ve sınıfların yarattığı sorunların üstünü örtmek, oyalamak mümkün olmadığı ölçüde yıpranmasına neden olmakta, siyaseten kaçınılmaz sonu yaklaşmaktadır. Fakat AKP ve RTE, eğer politik sistemde oluşmuş ve taşınması güç gerginliği azaltmak, boşaltmak adına bir pazarlığa konu olmayacaksa, böyle bir demokratik finale katlanabilecek gibi gözükmemektedir. Türkiye kapitalizmi ve siyasal sistemi bu nedenle bir rejim krizinin eşiğine gelmiştir.

İktidarlarının 2007 yılına kadarki döneminde tabanını tahkim etmek kaygısı ile demokratik taleplere –tabii onları suiistimal etmek için– sahip çıkmaya çalışan, paketler ve açılımlarla kendini karşıtına karşı güçlendiren AKP, böylece TSK şahsında militarist-milliyetçi kanat karşısında üstünlük sağlamıştı. Kendisini yeterince güçlü hissettikten sonra ise, daha önceki çatışma içinde iktidardan nasıplendirmek zorunda kaldığı yol arkadaşlarıyla ve bunun yanı sıra her türlü demokratik taleple ilişkisini kesmeye yöneldi. Bu doğrultuda Gülen Cemaati'ni bürokrasiden ve devletten tasfiye etmeye giriştiklerinde ise direnişle karşılaştılar.

tik ittifaklar yapmak ne kadar doğru bir davranışsa, bu tür partilerin içine girip faaliyet yapmak ve varlığını bu partilerin demokratik programları altında ifade etmeye çalışmak da o kadar yanlış bir tutum ve politikadır. Komünist partisi, en demokratik olanları da dâhil her türlü burjuva ya da halkçı çizgiden kendini netçe ayırmak ve örgütsel olarak inşa etmek zorundadır. Siyasi gerçeklerin sergilenmesi sonucunda bütün bireylerin sandık başında politik tercihlerini yaptığı seçim dönemleri, bu perspektife uygun tutum almak doğrultusunda özel bir önem taşır.

Burjuvazinin egemenliğine ve onun temsilcilerinin yönetimine dayalı olan çok çeşitli siyasi sistemler, devlet biçimleri vardır. Azınlık egemenliğini gizleyerek çoğunluk onayına dönüştürme sanatı olan burjuva siyaseti, o toplumun tarihi, kültürü ve en temelde de sınıf savaşımı temelinde aldığı özgül biçimler tarafından belirlenir. Komünistler burjuva siyasetine ve siyasi sistemin gelişimine ve aldığı biçimlere kayıtsız değildir ve işçi sınıfı mücadelesinin çıkarlarını savunurken sınıf mücadelesi için en uygun koşulları oluşturacak demokratik özgürlüklerin gelişmesinden yanadır. Toplumsal sorunların kaynağı olarak kapitalizmi görüp çözümü olarak sosyalizmi savunanlar, her hangi bir toplumsal demokratik soruna da kayıtsız kalmazlar. Fakat bu ilgileri nedeniyle, burjuva politik çizgilerin 'en demokratik' olanına eklemelenmeyi seçmezler. İşçi sınıfının mücadelesi ne kadar diğer her türlü politik akımdan bağımsızlaştırılarak komünizmin öncülüğünde yükseltilebilirse demokratik mücadelelerin o kadar ileri götürülebileceğini, buna karşılık bu bağımsızlıktan vazgeçip sistem içi çizgilerden birine destek olmanın sistemi ve toplumu bir bütün olarak gericileştireceğini ve demokratik mücadeleyi zayıflatacağını bilirler.

Seçimler, egemen sınıf açısından öncelikle, toplumsal sorunların çözümlerinin sistem içinde olduğu görüntüsünün yönetilenlere kabul ettirilip onaylatılmasına ve halkın parlamenter sistem üzerinden yönetime katıldığı yanılması hâkim kılınmasına yarar. Toplumda politik ilgi ve duyarlılığın en üst düzeye ulaştığı seçim dönemleri, diğer yandan da, tıpkı kriz ve önemli toplumsal olayların oluşturduğu koşullar gibi, burjuva politikacılar ve temsilcileri ile ayırım noktalarının konulması, kapitalizmin teşhiri ve sosyalizmin propagandası, örgütlenme çalışmasına hız verilmesi için en uygun dönemlerdendir.

Her biri toplumsal sorunların çözümünü vaat ederek iktidar olmuş burjuva partileri, varlık nedenleri kapitalist sistemi korumak ve sürdürmek olduğu için, toplumdaki en temel meseleye, özel mülkiyet sorununa hiç dokunmazlar. Kitle-

HDP'nin ulusal sorun ya da başka demokratik meselelerdeki taleplerini sahiplenmek ve demokratik kampanyalarda ortaklaşmak ne kadar mümkün ve gerekli ise, bu partinin içinde siyaset yapmayı, örgütsel varlığını bu partinin sınırları içinde tariflemeyi seçmek, niyetlerden bağımsız olarak, işçi sınıfının bağımsız siyasi çizgisini başka bir çizgi ile ikame etmek, bu çizgiden vazgeçmek anlamına gelir. Komünistlerin güçsüzlüğü, örgütsüzlüğü bahane edilerek, bir süreliğine de olsa demokratik örgütlenmeler ve programlardan kendisini öreceği bir koza gibi yararlanmayı önermek, sadece komünizm çizgisini değil, tutarlı bir demokrasi anlayışını da olanaksız kılar. HDP'nin temsil ettiği Kürt ulusal hareketinin geçirdiği evrim göz önüne alındığında, olumsuz olarak nitelenebilecek bütün gelişmelerde, Türkiye'de sınıf hareketinin güçsüzlüğünün ve komünist partinin yokluğunun payını öncelikle teslim etmek gerekir. Komünist bir sınıf hareketi ile etkileşim şansını yitirmiş Kürt ulusal hareketinin bugünkü siyasi çizgisinin 'demokratik konfederalizm' anlayışına evrilebilmesinde temel sorumluluk, kuşkusuz ki Türkiye işçi sınıfının yenilgisi koşullarında ve komünist partinin yokluğundadır. HDP'nin demokratik taleplerine sahip çıkmak, ortak mücadelelerde, demokratik ittifaklarda yer almak bir şeydir, komünizmin bağımsızlığından vazgeçip demokratik görevler çerçevesinde örgütlenmeyi öncelik haline getirmek, ya da her farklı politik akımın toplumun önüne konulduğu seçim döneminde komünizm yerine ne derece demokratik olursa olsun başka bir politik akıma oy istemek, başka bir şey.

Seçimlerde komünistlerin tavrına ilişkin söylediğimiz her şey, HDP gündeme getirildiğinde de geçerlidir. Bu açıdan tavrımız, HDP'nin ne kadar 'kötü demokrat' ya da 'antidemokratik' olduğu biçimindeki bir değerlendirmeden çok, ne kadar demokratik olursa olsun, burjuva demokrasisinin sınırlarını aşmayan, özel mülkiyeti kaldırmayı ve sosyalizmi hedeflemeyen hiç bir partinin ve akımın komünizm yerine desteklenemeyeceği görüşüne dayanır.

SEÇİMLERDE KOMÜNİST TUTUM

Komünistler, her türden demokratik sorunun tutarlı pratik eleştirisi ve çözümünü için öncelikle işçi sınıfının bağımsız çizgisini oluşturmak ve güç haline getirmekle yükümlüdür. Hangi gerekçeyle olursa olsun bu görevin önüne geçildiğinde, demokratik sorunların çözümü yoluna değil, başka bir düzeyde yeniden üretilmesi yoluna girilir. Komünistler için, bu türden sorunları gündemleştiren partilerin eylemlerine destek vermek ve onlarla çeşitli kampanyalar şeklinde demokra-

'Paralel yapı tasfiyesi' dedikleri süreç, Ortadoğu politikalarında mezhepçi bir çizginin iyice belirginleştiği bir sürece denk geldi. 'Esat'ı devireceğiz ve Ortadoğu'da güç olacağız' iddiası, aynı zamanda Suriye'de desteklenen politikaların Türkiye içine de taşınmasına yol açıyordu. Bu durum toplumda var olan huzursuzluğu iyice artırdı. Mezhepçi politikalar iktidar partisi AKP içindeki huzursuzluğu da artırmakla birlikte, açıktan bir karşı çıkış mümkün olmadı. AKP bürokrasisi kendi intiharı anlamına gelecek olan bir gelişme ve ayrımla karşı karşıya kaldı. Yeni rejimin simgesi Ak Saray ekseninde oluşmaya başlayan gizli ve aslında anayasa dışı bürokrasi içinde ve bu bürokrasinin belirlediği iş dünyasında yer almak için bir tek RTE'nin iradesine tabi olmak ile parlamenter sistemin 'demokratik' güvencelerinin varlığını koruması seçenekleri arasında kalan AKP bileşenleri iyice gerildiler. RTE şahsında cisimleşmeye başlayan yeni bürokrasi ve yeni rejim, kendini var etmek için suça bulaşmış, yolsuzluk, hırsızlık iddiaları içinden çıkılmaz bir hal almıştı.

Hukuksuzlukların ve demokratik bir sistemde verilmesi zor hesapların birikmesi, RTE ve AKP'nin demokratik bir süreçle iktidardan inme olasılığını kendileri için katlanılmaz hale getirdi. Üstelik Ortadoğu'daki manevraları ve özellikle Suriye iç savaşındaki katkıları uluslararası suç tanımına sokulabileceğinden, iktidarda kalmak dışında bir güvenceleri kalmamış oluyordu. İç güvenlik yasasının meclisten geçmesi, seçim sandık kurulu başkanlarının eğitimleri ve seçilmelerine ilişkin yeni düzenlemeler ve illerde jandarmanın komutanlarının valilerce atanmasının kabulü, seçimlere yönelik güveni olabildiğince düşürdü. Bu aşamada gerginliği atlatmak için seçimler dışında bir araç söz konusu değil. Dengeleri ve ağırlıkları 'tek adam diktatörlüğüne' doğru değişen siyasi sistemi dizginlemek için, siyasi partilerin toplumdaki karşılık ve güçleri ile AKP'nin tek parti iktidarını engellemesi tek çıkış olarak gözüküyor.

12 Eylül döneminden bu yana sistemin demokratik kaldırmaçlarını ve denge mekanizmalarını göz ardı eden, sınıf mücadelesinin bu yöndeki talepleri ile yeterince sıkıştırılmadığı için sistem içi demokratik denge mekanizmalarını oluşturmayı önemsememiş burjuvazi, kendi temsilcisi bir parti ve onun liderini bile yönetmekte bir acz içinde ve burjuvazi için ortada bir rejim krizi var. Bugün RTE'nin şahsında yaşanan rejim krizi, işte bu nedenle bugünün ya da RTE'nin kendi özgül ürünü değil, bir bütün olarak Türkiye kapitalizminin resmidir.

RTE'nin kişisel diktatörlüğünün gerçekleşip gerçekleşmemesi, politik aktörlerin etkin bir şekilde kendi çizgilerinde ve programlarıyla davranmalarının sonu-

cunda belirlenecektir. RTE'nin belirgin ve kalıcı kılmaya çalıştığı toplumsal kamplaşma ve çatışmanın dağıtılmasının yöntemi, AKP karşısında onun geliştirdiği oyuna uyup cephe örmek yerine, değişik siyasi çizgilerin kendi programları ile toplumun önüne çıkmasıdır. Ancak bu şekilde, toplumun yine RTE'nin belirleyeceği bir çizginin iki tarafında kamplaşması engellenebilir. Cumhurbaşkanlığı seçimi deneyiminden öğrenilmiş olması gereken ders, seçmenlerin iki kampta değil, çok değişik partiler etrafında toplanmasının RTE'nin kişisel diktatörlük heveslerini engelleyebileceğidir.

Her zaman vurgulamak gerekir ki, bu tablodaki en büyük eksik, hiç kuşkusuz işçi sınıfının komünist partisidir. Toplumun maddi temelini oluşturan emek-sermaye çelişkisi politik mücadeleye açıkça damgasını vuruncaya, komünizmin önderliğindeki işçi sınıfının mücadelesi toplumun diğer ezilenlerini de peşinde toplayarak, bütün politik temsilcileri ile birlikte burjuvazinin karşısına dikilinceye kadar, sistem içi hiçbir kamplaşmadan toplumsal sorunlara çözüm sağlayacak bir 'demokrasi' çıkmayacak, kalıcı demokratik kazanımlar elde edilemeyecektir.

AKP DÖNEMİNDE SİYASET

Oligarşinin desteklediği 28 Şubat 'post-modern' darbesinin sonucunda islamcı Refah Partisi bölündüğünde, emperyalizm ve oligarşi ile işbirliğine istekli, 'Milli Görüş gömleğini yeni çıkarmış' bir kadro AKP'yi kurdu. Aynı dönemde gerçekleşen 2001 ekonomik krizi, sadece başlıcaları koalisyon ortağı olan partilerin değil, cumhurbaşkanlığı makamının yanı sıra, arka planında ordunun ağırlığının rol oynadığı bütün siyasi rejimin itibarını ve meşruiyetini de yerle bir etti. 2001 krizinin ardından tepkileri yükselen kitleler, radikal islami akımlar yerine AKP'ye yöneltilerek yine sistem içi bir alternatifi çerçevesinde tutulabildi. Krizin ekonomik faturasını halka yükleyenler siyaseten silindiler. Halk bu partilere AKP eliyle siyasi bir fatura sundu.

AKP'nin iktidarı, aynı zamanda ordunun devlet yönetimi içerisindeki konunun geriye itilmesi taleplerinin yükseltildiği bir sürece de karşılık geldi. AKP'nin islamcı kökeni ona bu doğrultuda avantaj sağlarken, AKP, karşılaştığı milliyetçi-militarist direncin üstesinden gelebilmek üzere güç toplamak için Avrupa Birliği'ne katılım umutlarını şişirme yöntemlerine sarıldı. Oligarşinin Avrupa Birliği (AB) ile ilişkilerin öncelikli hale gelmesi ve dünya kapitalist sistemi ile daha üst düzeyde bir entegrasyona girme doğrultusunda yapısal düzenlemeler gerçekleştirilmesi isteği de askeri bürokrasinin siyasi sistem içindeki ağırlığını

başkan yapılmayacağını, kendileri olduğu sürece başkan olamayacağını, "HDP'liler var olduğu sürece sen başkan olamayacaksın" diyerek kısa ve net olarak bildirdiğinde, aslında başkanlık sistemine değil, sadece ajitatif biçimde RTE'nin başkanlığına karşı çıkıyordu! Böylece dengeli bir şekilde, hem kendi cephesinin başkanı Öcalan'ın 'konfederalizm'i ile çalışmıyor, hem de RTE karşıtı kamuoyunun taleplerine karşılık vermeye çalışıyordu.

Bu ajitatif açıklamanın arkasındaki dengeliği görmemek mümkün değildi ama yine de Türkiye kamuoyunda ve özellikle AKP'den umudunu ve ilişkisini kesen liberal kesimler üzerinde güçlü bir etki yaptı. Sonrasında HDP, hem Kürdistan'daki gelişmelerden aldığı güç hem de Batı kamuoyunun bu yöndeki beklentilerine karşılık vermek kaygısı ile kaleme aldığı seçim bildirgesinde, artık sadece RTE'nin başkan olmasına değil başkanlık sisteminin kendisine de karşı olduğunu açıkladı. Sonuçta Türkiye demokratik kamuoyu ile birlikte davranma isteği, yeni anayasa talebini ileri süren HDP ile başkanlık talep eden RTE arasında bir pazarlık kuşkusunu olanlara kesin bir taahhüt yerine geçti. HDP, Abdullah Öcalan'ın *Demokratik Konfederalizm* beyannamesinde önerdiği başkanlık sistemine karşın Türkiye halklarına 'başkanlık sistemine karşı olduğu' sözünü verdi.

Başkanlık sistemi konusunda geçirdiği dönüşüm, ulusal hareketin Batı'da kendisi dışında bir demokratik taleple, dinamiklerle eklemlenmek kaygısının bile ne kadar dönüştürücü olabileceğini göstermektedir. Türkiye'nin demokrasi yoksunu siyasi coğrafyasında HDP'nin taşıdığı devrimci-demokratik dinamiklerinin gerçekleşmesi ve doğru bir yönde gelişmesi için, komünistlerin bu partiden ayrı bir varlıklarının ve etkileşimlerinin olmasının zorunluluğu, bu basit örnekten bile anlaşılabilir. Kendisini ulus olarak kurmak istemeyip bunun için 'demokratik konfederal toplum' savunusu geliştiren, ulusların kendi kaderlerini tayininin ayrılmak ve ayrı devlet olmak gibi 'yanlış' bir savunuya dönüştüğünü ileri süren, buna karşın egemen devletlerin varlığını sorun etmeyeceğini söyleyen tezlerden oluşan ideolojik yapısının olumsuzlukları, sadece Kürt ulusal hareketinin kendi ürünü olarak görülemez. Komünistlerin ve Türkiye işçi sınıfı hareketinin Kürdistan'ın sömürge konumundan kaynaklanan demokratik sorunlara sahip çıktığı, desteklediği ve ortaklaştığı koşullarda, kuşkusuz ki Kürt ulusal hareketinin çok daha farklı ve sınıfsal zeminde bir ideolojik yapılanmaya sahip olması –başkanlık sistemine ilişkin farklı bir değerlendirmenin seçim bildirgesine girmesi konusunda olduğu gibi– mümkün olabilecektir.

MHP, uygun koşullarda kendi ideolojisi ekseninde, devleti de toplumu da yeniden örgütleyerek her türlü farklılığı dümdüz etmeye aday faşist bir partidir. İşçi sınıfı ve halkların gerçek bir düşmanıdır. Dengelerle çevrelendikleri, tek başına hareket edemedikleri ittifaklar ya da koalisyon dönemlerini, devleti ele geçirerek faşist diktatörlüklerini kuracakları ana hazırlanmak, deneyim kazanmak ve anı kollamak açısından değerlendirmektedirler. Bu açıdan tek başına iktidar dışında koalisyona da sıcak bakabilmektedirler. Küçük-burjuvazinin sıkıntılarından beslenerek, ekonomik yıkıma savrulmuş geniş kitlelerin çıkışsızlığında kendini 'umut' olarak dayatmak ve kitle desteği ile faşist rejime geçmek hedefleri değişmemiştir. Ve bu haliyle bugün 'diktatör' olarak suçladıkları Erdoğan'a rahmet okutacak bir performans sergileyeceklerinden kuşku duyulamaz. Bu nedenle Türkiye'nin demokrasi meselelerini sorun etmeleri, ancak kitleleri kendi dükkânlarına çekmek için vitrin süsü niteliğindedir.

HDP

Bugün farklı siyasi eğilimlerle birlikte esas olarak Kürt ulusal hareketinin siyasi temsilcilerinden oluşan HDP, aynı zamanda ulusal hareketin biriktirdiği bütün çelişkileri içinde barındırmaktadır. Türkiyelileşmek politikası ile ulusal sorunu diğer demokratik meselelerle birlikte ele almayı önermektedir. Ulusal hareketin, tabanının baskılarına maruz kalan, kitesinin etkilerine en açık temsilcisi olan bu parti, daha öncekiler gibi, içinden geçtiği mücadelenin sertliğiyle biçimlenmiştir. Reel politikaya hâkim bir parti olarak, en büyük gücünün kitesinin desteği olduğunu tecrübesiyle bilmektedir. Devlet terörü karşısında, gerillanın varlığından da öteye, en önemli silahı arkasındaki bu kitle desteğidir.

HDP, programı rejimin sınırlarına sığmayan, sömürgeci sistemin var olan biçiminin değiştirilmesini, revize edilmesini öneren bir partidir. AKP'nin rejim değişikliği talebinin baskıcı, antidemokratik nitelikte olmasına karşın, HDP'nin talebi, demokratik hakların geliştirilmesini, Kürt ulusunu inkâr eden asimilasyoncu politikaların terk edilmesini içermektedir. HDP, taleplerinin kitlelerden karşılık bulması ölçüsünde siyasi yelpazeyi demokrasi alanına çekebilmektedir. CHP'nin ekonomik talepler düzeyinde kısmen de olsa emekçilerin lehine gözükken vaatlerde bulunması, HDP'nin soldan sıkıştırılmalarının sonucudur.

HDP'ye yönelik olarak belirsiz kalan ve en çok sıkıştırıldığı konu, başkanlık sistemine yaklaşımı ve bu konuda rivayet edilen gizli pazarlıklar olmuştur. HDP Genel Başkanı Selahattin Demirtaş, meclisteki bir grup toplantısında, RTE'nin

azaltma yönelimiyle çakışıyordu. Bunun karşısındaki yine milliyetçi-militarist nitelikteki direnç de, bu isteği 'kemalizme saldırı ve ulus devletin kaldırılıp Türkiye'nin parçalanması' biçiminde adlandırılıyordu. Bu temelde, zorunlu olarak resmi ideoloji kemalizmin değiştirilmesini, dönüştürülmesini gerektiren ordunun siyasi sistemdeki ağırlığının azaltılması uygulamaları, ancak AB uyum paketleri ve reformları eşliğinde, bu sayede karşısındaki tepkileri aşarak ağır aksak gerçekleşti.

Bütün çekincelerine karşın oligarşinin öncelikli tercihinin AKP olabilmesi, bu partinin kitlelerden karşılık görmesinin, kitlenin desteğini almasının sonucuydu. Zaten burjuvaziden önce ABD, daha belediye başkanlığı döneminde RTE'yi Beyaz Saray'da ağırlayarak, Irak savaşı öncesinde yeniden şekillendirmek istediği Ortadoğu'ya yönelik projelerinde ona önemli roller tahsis etmişti bile! Bu tercih karşısında burjuvazinin ve askerlerin var olan çekinceleri çok da öne çıkarılmadı. AKP, ilk döneminde askerlerle denge tutturarak hedef haline gelmemeyi, zamanla güç biriktirdikçe atağa geçmeyi seçti. Birinci iktidar döneminde demokrasi söylemi ve demokratik talepleri sahipleniyor görünmesi, kitle desteğini artırma ve böylece askerlere kolay yem olmama kaygısından kaynaklandı ve bunu da başardı.

Ahmet Necdet Sezer sonrasında seçilecek adayın kim olacağı konusundaki Cumhurbaşkanlığı krizinde e-muhtıra karşısında, AKP'nin dik durarak 'rüşünü ispatlaması', hem kitle desteğinin daha da artmasına hem de ideolojik hâkimiyetinin pekişmesine yaradı. AKP, Yargıtay Başsavcısının açtığı partiyi kapatma davasına karşı Ergenekon atağına geçti. AKP iktidarı süresince toplum iki karşı kutup halinde cepheleşti. 2001 krizi sonrasında partilerin tabanlarının çökmesiyle başlayan süreç devam ettiğinden, diğer partilerin tabanlarından AKP'ye doğru sürekli bir kayma gerçekleşti. bir orta sınıf talebi olan 'istikrar' söyleminin etkisine kapılan işçi sınıfı ve emekçi kesimler, AKP'nin 'demokrasici' söyleminin eşliğinde, bu partinin oy deposu oldular.

2008'de patlak veren dünya ekonomik krizinin Türkiye'ye yönlendirdiği sıcak para akımını bir 'büyüme hikâyesi' olarak kitlelere pazarlayan AKP, yelkenlerinden hiç eksik olmayan bu türden rüzgârlarla birçok kritik eşiği aşmayı başardı. Kitleler ekonomik ve maddi çıkarları ile AKP iktidarını giderek daha çok özdeş görmeye başladılar. Kuşkusuz ki, 'askeri vesayet ve elitistlerin Türkiye'sinden kurtulmak', 'millet iradesinin iktidar olması' gibi söylemler oligarşinin iktidarının gölgelenmesine yarıyordu. Cumhurbaşkanını AKP'ye seçtirmemek için uydurulan 367 garabeti, AKP'nin bir adım geri atması ve uzlaşmasıyla sonuçlansa da,

sonrasındaki iki referandum, askerlerin siyasete müdahalesini uzun bir dönem için neredeyse imkânsız hale getirdi.

Bütün bu süreç içinde, gündemini ve tartışmanın argümanlarını hep AKP'nin belirlediği bir savaşta galip gelebileceğini sanan muhalefet, siyaset tarzını ve stratejisini sorgulamadı bile! Militarist-milliyetçi ve islamcı-küreselleşmeci iki kamp arasındaki politik gerginlik, her bir anın, özgül olayın okunması gereken sınıfsal çıkarlarını geri plana atarak, kitleleri politik aktörlerin söyleminin peşine takıyor ve bu yolla işçi sınıfını sisteme bağlıyordu. Bu politik gerilim hattında, kazanan hep AKP oldu, çünkü diğer kampın bileşenleri bir araya gelmezlerden olduğundan kitle desteklerini yitiriyorlardı.

Kitlelerin sorunlarını ve bunlara çözüm önerilerini değil, militarist-milliyetçi geleneğin ideolojik argümanlarını merkeze alan söylemleriyle muhalefet partilerinin, AKP'nin belirlediği politik atmosferin dışına çıkmaları mümkün olmadı. Çıkamadıkları için de sürekli hale gelen seçim yenilgilerinin nedenlerini bir türlü doğru analiz edemediler. AKP karşısında birlikte davranmak, cephe örmek gibi öneri ve girişimler, ideolojik olarak üstün durumda olan AKP'nin işine yaradı ve bütün muhaliflerini 'eski Türkiye'ye ait olan, bir ve aynı taraf olarak gösterebildi. Esasen muhalefetin de 'eski Türkiye'yi, yani militarist-milliyetçi tezlerini savunmak dışında bir gündemi olmadı. Kritik önemdeki her seçim, toplumsal sorunların bütünü ve bunların çözümü üzerinden program ve kadroların seçimi olarak değil, aradan geçen çizgiyi hep AKP'nin belirlediği 'biz ve onlar' ayrımı üzerinden, referandumlar niteliğinde yaşandı. Muhalefet ise, yenilgilerin gerekçesi olarak 'halkın cahilliğini', 'eğitim sisteminden başlayan gericileşmeyi', 'yoksullaşma ve yoksunlaşmanın üzerine bina edilen sadaka kültürünü' öne sürdü.

AKP'nin 13 yıllık iktidarı, başından sonuna, bu parti tarafından planlanmış değildir. Öncelikle muhalefetin öngörüsüzlüğü üzerinden atılan her adım ve geçilen her aşama AKP'yi güçlendirmeye yaradı. Hiçbir toplumsal demokratik sorun etrafında birlikteliği olmayanların sadece AKP'yi geriletme adına giriştikleri ittifaklar, söylem ve eylem birliği denemeleri, kendi tabanlarında da güvensizlik yaratarak, AKP'nin var olan desteğinin artmasına ve kendi erozyonlarına neden oldu. Bu nedenle AKP karşısında demokratik bir cephe örmek adına birlikler peşinde koşan siyasi projeler, AKP'nin, özel olarak da RTE'nin değirmenine su taşımaktan başka sonuç vermedi. Benzer olanların, söylemleri, eylemleri ve tabanları ortak olanların demokratik birlikler kurması ne kadar mümkün ve gerekli ise, benzemezlerin, söylem ve eylemleri zıt olanların bir araya gelmesi o kadar

lemlerle iktidara muhalefet yapmayı tercih etmekte, oy kaybetmemek adına genel gidişata, akıntıya karşı durmamaktadır.

MHP

Milliyetçi Hareket Partisi, AKP iktidarı boyunca en kritik meselelerde AKP'nin aldığı tutuma ortak oldu, bir ayağı hep sağ siyasetin 'millet iradesi' olarak tanımladığı tarafta oldu. Militarist-milliyetçi kampın içinde yer almakla birlikte, seçmen tabanının genel olarak dini hassasiyetleri çerçevesinde davranmaya özen gösterdi. Ergenekon davasında ordunun gücünün zayıflaması, militarizmin ideolojik hâkimiyetinin sarsılması nedeniyle, erken hamlelerden olabildiğince kaçındı. Bu nedenle Devlet Bahçeli'ye yöneltilen eleştirilere rağmen, devletin içinden ciddi bir destek bulmadan kendi başlarına hareket edemeyecekleri gerçeğini akıllarında tutuyorlar. İdeolojik toplumsal dayanaklarının zayıflaması ölçüsünde sokak eylemlerinden mümkün olduğunca geri durmayı seçerlerken, AKP karşısında patlak veren en ciddi muhalefet hareketi olan Gezi eylemleri içinde göstermelik de olsa yer almaya çalıştılar.

AKP'nin açılım ve çözüm süreçleri politikalarına karşı çıkmakla birlikte, bizzat bu politikaların temelinde var olan milliyetçiliğin, egemen ulus şovenizminin daha inceltmiş ve günümüz koşullarına uyarlanmış bir biçimi olmasından etkilenen milliyetçi faşist tabanı, AKP'nin bu politikasına destek oldu. Bu nedenle RTE sık sık milliyetçi tabana seslenmeyi, onlar üzerinden siyaseti düzenlemeyi ihmal etmedi. Türkiye'nin Ortadoğu'da güç olması hedefi doğrultusunda, bu amaca ulaşmak için Kürtlerle işbirliği siyasetinin gerekli bulunması ölçüsünde bir 'tanıma' ve 'açılım'ın zorunlu görülmesiyle, son sürece kadar milliyetçi kesimden AKP'ye yönelen bir destek söz konusu oldu.

Fakat kırılğan bir zeminde yaşanan gelişmeler, kazanan kaybeden hesaplamalarına dayandığından, Kürt meselesinde kaybedilmeye başlandığı, daha çok kazananın Kürtler olduğu yönünde bir algının oluşmasıyla birlikte milliyetçi kesimden gelen destek kesilmeye başladı. Ortadoğu'daki denetlenemez olayların etkisi ile kaybetme hissini ağır basması, ya da en azından Kürtlerin daha çok kazandığına yönelik bir algının oluşmuş olması, AKP'nin senaryosunu bozarak, MHP'nin oylarını yükseltmeye başladı. Kamuoyu anketlerinde MHP'nin içine girdiği yükseliş eğiliminin arkasında böyle bir algı yatmaktadır. Bunun karşısında, AKP'nin çözüm süreci içinde 'şahin' kesilmesinde ve çatışmaları körüklemesinde de, milliyetçi tabanı kaybetmeme kaygısı belirleyici oldu.

leri ile kitlelerin umudu olmaya çalışıyor. Bu amaçla her kesime vaatlerde bulunuyor. Seçim bildirgesindeki ekonomik vaatlerin kaynağını ortaya koyması için her kesimden CHP'ye yönelen "kaynağını açıkla" baskısı ve ilgisi, CHP'nin ilk defa gündemi belirlemeye başladığını gösteriyor.

Sosyal devlet uygulamaları, devletin işçi sınıfının yeniden üretim sürecine müdahil olması, maliyeti devlet olarak yine devlet kaynaklarından karşılaması demektir. Devlet bu yönlü politikaları toplayacağı vergiler ve maliye politikaları ile gerçekleştirir. Aslında toplumsal artığın bölüşümü, üretim araçlarının mülkiyetinin niteliği temelinde ve üretim süreci içinde belirlenen bir sonuç olduğuna göre, üretim sürecini kökten değiştirmeden bölüşüm üzerinden toplumsal sorunlara köklü çözümler bulmak mümkün değildir. Ama yine de bölüşüm üzerinde, kitlelerin sorunlarına yönelik düzenlemeler yapmak, kapitalizmin mantığı ile çelişmez.

CHP'ye yöneltilen "Kaynağı nereden bulacaksınız?" sorusuna bu parti tarafından verilen yanıtlar, "İsrafi, yolsuzluğu ve hırsızlığı önleyeceğiz" çerçevesinden bir adım ileri gitmemektedir ve zaten CHP'nin bu haliyle ileri gitmesi de beklenemez! CHP'nin, 'sosyal demokrat parti' ya da 'halkçı parti' gibi nitelendirmeleri hak etmesi için, en azından bundan bir kaç adım ileride politikaları uygulaması gerekmektedir. Sosyal demokrat bir partinin alâmetifarıkası, mülkiyet ve sermaye üzerinde uygulanan vergi ve bu verginin nerede kullanıldığıdır. Artan oranlı vergilerin artırılması, tüketim maddeleri üzerinden alınan vergilerin indirilmesi ve hatta birçoğunda sıfırlanması ve kaynağın toplumsal ihtiyaçlara, eğitim, sağlık, ulaşım, konut gibi temel sorunlara ayrılmasıyla, ancak bir parti 'sosyal demokrat' olarak nitelenebilir. AKP döneminde uygulanan ekonomi politikalarını doğru bulup tek sorunu 'yolsuzluk, hırsızlık ve kötü yönetim' olarak niteleyen bir söylemle uluslararası sermaye çevrelerine politikaların ve istikrarın süreceği mesajını veren politikayı 'sosyal demokrat' olarak nitelendirmek zordur. Bununla birlikte, kitlelerin durumunu iyileştirmek için bazı uygulamalar yapacağını söylemek ise, günü kurtarmaya çalışmaktan ve kitleleri kandırmaktan başka bir şey değildir.

CHP'nin işçi sınıfına, emekçilere, gençlere, kadınlara sunacağı bir gelecek projesi yoktur. Demokrasi anlayışı kırıktır, eklettik, kemalist aydınlanmacı çerçeveyi aşmayan, sömürgeciliğin teorik cephaneliğinden beslenen ve en nihayetinde başta uluslararası finans çevreleri, emperyalizme ve oligarşiye güven vermeyi temel ilke edinen bir partidir. En çok hassasiyet gösterdiği laiklik konusunda bile dini söy-

imkânsızdı ve sonuçta birlik ve bir aritmetik toplam ortaya çıkarmadı. Bunu anlamak için önce CHP ve MHP'nin cumhurbaşkanlığı seçiminde destekledikleri ortak aday projesinin sefilliğine, daha sonra da HDP'nin kendi adayı olarak Türkiye'ye sunduğu Selahattin Demirtaş'ın 'başarısına' bakmak yeterli olacaktır. Yapılan ittifak sadece, CHP ve MHP'nin ayrı adayları çıksa ilk turda seçilmesi pek de mümkün olmayan RTE'nin, birinci turda seçilmesini garantilemeye yarardı.

7 Haziran Seçimi'ne yönelik olarak açıklanan seçim bildirgeleri, AKP iktidarı süresince hep aynı sonucu veren bu tablonun, muhalefet tarafından kısmen de olsa anlaşılmaya başlandığını gösteriyor. CHP'nin seçim bildirgesinde, nihayet 'sosyal demokrat partilere benzer biçimde' bazı ekonomik ve sosyal vaatlerde bulunması, ön seçimlerle tabanını hareketlendirmesi ve özellikle RTE'yi gündem yapmadan sorunlar karşısında kendi yapacaklarını anlatması, bu seçimlerin sonuçları üzerinde, kendileri için olumlu yansımalar yapabilir. CHP'nin bu atağında belki de en önemli güdüleyici etken, alanın artık boş olmaması, sol ve demokratik söylemleri daha iyi sistematize edebilen HDP'nin, cazibe merkezi haline dönüşmesidir. Geçmişte sosyalist hareketin yükselmesi CHP'yi sola yaklaştıran etken olduğu gibi, bugün sosyal demokrasiyi hatırlamasını sağlayan temel etken HDP'nin bu yükselişidir. AKP iktidarı boyunca kendisine yenilgiler getiren seçim stratejilerindeki temel hatayı görme yeteneği gösteremeyen CHP, bir rakibin belirmesi ile, popülist bir çizgiye doğru meyletmiş gözükmektedir.

AKP - ABD İLİŞKİLERİ VE GÜLEN CEMAATİ

ABD'nin 'soğuk savaş' döneminden kalma siyasi yönetimleri, devletleri hedef tahtasına yerleştirerek bölgeyi yeniden düzenleme denemesi olan Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) bölgedeki dengesizlik ve çatışmaları daha da artıran sonuçlar verdi. Çin ve Rusya'nın Ortadoğu'da, Afrika'da, hammaddeye ve pazara konu olan her coğrafyada gelişen varlığı, dünya kapitalizminin büyük krizi ile birleşince, dünya ve bölge daha da istikrarsız bir hal aldı. Özellikle ABD'nin bölgedeki çatışma ve gerilimleri yönetemez hale gelmesi, Bush sonrası dönemde işbirliği arayışlarını güçlendirdi. Obama'nın temsil ettiği uzlaşmacı ve işbirliğini öne çıkaran siyaset, bölgede düzenleyici aktör olarak Müslüman Kardeşler'i tercih ettiğinde –her ne kadar başlangıçta Irak'a uygulanacak 'şahin' politikalar nedeniyle tercih edilmiş olsa da– AKP için yeni bir dönem daha açılmış oldu.

AKP'nin iç siyasette muhaliflerine karşı kazandığı başarılarına, dış siyasette eklenen 'stratejik derinlik' anlayışı, ABD emperyalizminin temsilcisi ve taşeronu

olarak, 'bir büyük gücün vekâleti ile' davranmasıydı. İç siyasetteki rakiplerini güçsüzleştiren ve kendi oyun sınırlarına çekerek kitle desteğini artıran AKP, artık dışa açılıyordu. Mutlak iktidarını sağladığı ölçüde her türlü demokratik taleple ilişkisini kesen AKP, diğer yandan Müslüman Kardeşler'in hamiliğine soyunarak Ortadoğu'da liderlik düşleri görmeye başlamıştı. ABD'nin de Müslüman Kardeşler politikasını desteklemesi, AKP'nin bölgedeki prestijini daha da artırdı. Müslüman Kardeşler çizgisinin savunucusu olarak AKP, İsrail'e kafa tutma ayrıcalığını da elde edip Müslüman coğrafyasının liderliğine talip oldu.

TSK'nın denetim altına alınması sonrasında AKP, iktidarı süresince ortaklık yaptığı Gülen Cemaati ile ilişkilerini bozdu ve onu ortaklıktan dışlamaya başladı. Bir süredir kadrolarının kısıtlanması ve taleplerinin oyalanması da Gülenlileri rahatsız etmekteydi. Anlaşmazlık Mavi Marmara baskını ile su yüzüne çıktı. İsrail ile ilişkiler gibi bir yanı Ortadoğu politikalarını, diğer yanı ABD'yi ilgilendiren bu hassas konu, gerilimi daha da artırdı. İsrail'in savunduğu 'şahin' çizginin ABD içinde ikincil olması, İsrail'in dizginlenmesini, Türkiye'nin İsrail karşıtı söylemlerine izin verilmesini mümkün kılarsa da, İsrail'in güvenliği gibi bir konuda Türkiye'nin elinin boş bırakılması mümkün değildi.

Bu ortamda Arap Baharı patlak verdi. Sokak hareketi, birikmiş ve karşılanmamış demokratik taleplerle hareket ediyordu ama örgütsüz ve programsızdı. Örgütlü ve programlı olan Müslüman Kardeşler çizgisi iktidara geldiği yerlerde, sokağın taleplerini karşılamaktan çok, şeriatın hükümleri ile davrandığında kitleler tekrar alana indiler ve bu sefer çatışmalar din ve mezhep eksenine kaydılar. Sünni politikaların temsilcisi ve destekçisi olarak öne çıkan RTE ise, bu noktada kendini dizginleyemedi. Müslüman Kardeşler siyaseti, emperyalizmle ilişkide istekli olmakla birlikte, toplumsal kesimleri içererek demokratik bir işleyiş sağlamayı hedeflememişti ve bu yönüyle karmaşayı daha da artırmıştı. Bütün toplumu içerecek bir demokratik yapıyı oluşturarak, bütün kesimleri politik sürece katarak emperyalizmle işbirliğini sürdürmesi tercih edilmişti ama toplumu mezhepçi bir çizgide tek tipleştirerek, emperyalizm için belirsizliği ve yönetilemezliği artırmak dışında bir iş yapmış olmadı. Bu aşamada, Müslüman Kardeşler çizgisi sorgulanmaya, destek geri çekilmeye başlandı ama hızını daha yeni almış RTE'nin nasıl dizginleneceği düşünülmediği, Suriye'de yaşanacak gelişmeler içinde ortaya çıkacaktı. RTE, kendi inisiyatifi öne çıkararak, bölgede mezhep temelinde politikaları desteklemeye, geliştirmeye başladı.

tam bir keşmekeşe sürükleyebilecek potansiyelleri çoktan biriktirdi. HDP'nin barajın biraz altında kalarak meclise girememesi durumu, sicili kabarık AKP'nin suçlanması için yeterli görülebilecektir.

SEÇİMLERDE YARIŞACAK MUHALEFET PARTİLERİ

CHP

Eski genel başkanı Deniz Baykal sonrasında CHP, Kılıçdaroğlu liderliğinde yenilenmeye çalışıyor. 'Yeni' CHP, geçmişi ile cepheden yüzleşmek değil, AKP'nin özellikle birinci döneminde istismar ettiği ve tarihsel kökleri olan demokratik meselelerde açılım yapmak istiyor. Dersim meselesi, Kürt sorunu, Ermeni meselesi, siyasal islâmın simgesi olan başörtüsü gibi AKP'nin eşeleyip durduğu bütün konularda yeni bir çizgi tutmak istiyor. Ama başörtüsü meselesi dışında, en son Papa'nın Ermeni soykırımını açıklamasına gösterilen tepkilerde görüldüğü gibi, MHP ve AKP ile birlikte saf tutarak, bu dönüşümün sığlığını ve sadece makyaj olduğunu da ele veriyor. CHP içinde, demokratik bir açılım yaparak Kürt meselesinde ve diğer birikmiş meselelerde geçmişle yüzleşmeden ileriye doğru adım atmanın zor olduğunu görenler olduğu gibi, kemalist geçmişin sıkı sıkıya sahiplenilmesini ilke edinmiş olan bir kesimin önemli bir etkisi de var.

CHP, 2001 krizi sonrası çökerek yok olup AKP'nin kitle tabanına dönüşen merkez sağ ve muhafazakâr kitleyi kendine çekmek için, bir yandan Demirel'in önerilerine kulak kabartıyor, sağcı adayları vitrinine alıyor, diğer yandan da geniş emekçi yığınlara seslenmeye çalışıyor. Kemal Derviş'in temellerini attığı, işçi sınıfının sömürsünü yoğunlaştırarak ekonomiyi, ekonomik birimleri siyasi denetimin dışına taşıyan, siyasetin konusu olmaktan çıkaran, yani demokrasiyi vitrin süsü haline getiren politikalara temelden bir eleştiri getirmediği gibi savunabiliyor da! Ekonomi yönetimini teslim edeceği kadrolar, her fırsatta Derviş'e atfettikleri AKP'nin ekonomi 'başarılarından' söz edebiliyorlar. Muhalefet olarak bu söylemin kendilerini boşa çıkardığını anlamaktan aciz olmanın yanında, kuşkusuz ki esas amaçları uluslararası mali sermaye çevrelerine güven duygusu aşılatabilmek. Bu yüzden sadece Kemal Derviş'e değil, AKP hükümetinde ekonomi yönetiminde en etkin bakan Babacan'a da sempatilerini belirtmekten çekinmiyorlar.

Buna karşın CHP, ön seçim kararı alıp uygulayarak, sadece bu kadarlığıyla bile demokrasiyle ilişkiye geçerek, bir kaç puanlık bir artışa neden olmuş gözüküyor. CHP, sistemli bir şekilde çalışıldığı anlaşılan seçim bildirgesindeki halkçı söylem-

politikaların kitleler üzerindeki yıkıcı tahribatı kaçınılmaz şekilde ortaya çıkıyor. Varlık nedenleri kitlelerin hoşnutsuzluğunun, muhalefetinin sistem içine çekilmesi, dengelenmesi olan burjuva partilerin iktidar sürelerini, bu deşifreyon ve yıpranma düzeyi belirliyor. Burjuvazinin çeşitli partilerinin defalarca denenmesinin, yenilerinin oluşturulabilmesinin ve kitlelerin sürekli şekilde sisteme bağlanabilmesinin esas nedeni ise, işçi sınıfının eylemine öncülük eden, onun bağımsız sınıf çizgisini temsil eden bir komünist partinin bulunmamasıdır. Bu durum, burjuvazinin ve politik aktörlerinin en büyük avantajıdır. Emperyalizmin işbirlikçisi oligarşinin dayattığı ekonomik politikalar, kapitalizmin doğası gereği küçük bir azınlığın yararına, büyük çoğunluğun sömürsü ve mülksüzleşmesi ile sonuçlanıyor. İşte bu nedenle kitlelerin sisteme bağlanması, sistem dışı arayışların içerilmesi çabası, politikanın ve parlamenter siyasetin temel ve giderek daha da yakıcı sorunu haline geliyor. Denenen ve kitleler için çıkışsızlık, umutsuzluk üreten politik aktörlerin yanı sıra yeni politik aktörler de, kitlelerin sistemin uçlarına doğru hareket etmesini engellemeye, sisteme içerilmesini sağlamaya çalışıyorlar.

Burjuvazinin akli ve bu akli temsil etmesi gereken devleti, şu an için Türkiye'nin içinde bulunduğu 'kritik durum'a ilişkin bir çıkış yolu geliştirebilmiş değil. Kuşkusuz ki muhalefet başta olmak üzere burjuva siyaseti, seçimler sonrası gelişebilecek her bir adım için yeni yönelim ve senaryolara dair hazırlığını yapıyor. Bu ekseninde muhalefet, **7 Haziran** seçimini, sistemin kendini revize etmesini sağlayacak bir manevra olanağı olarak değerlendiriyor. Sistemin güçleri, devletin akliselimi, bu seçimlerde dengeli bir dağılım ile AKP'nin tek başına iktidarının etkili bir muhalefetle dizginlenmesini, ya da bir koalisyon üzerinden çivisi çıkmış rejimin tahkimatını amaçlıyor. Bu sayede RTE'nin kişisel diktatörlüğü tehdidinden de kurtulmayı planlıyor. Oysaki 276 milletvekili sınırının altında hiç bir sonucu güle oynaya karşılamayacağı belli olan bir AKP, tek başına iktidar dışında hiç bir sonuca razı olmayacağını çoktan beyan etti bile. İktidarda kalmak dışında bir seçeneği ve demokrasi içinde neredeyse hiç bir şansı kalmayan RTE'nin karşısında burjuva muhalefet partilerinin hep bir kaç adım geriden gelmeleri gerçeği, tam da bu seçim sürecinin, seçim normallerinin hayli dışında olaylara gebe olduğunu akla getiriyor. AKP ve RTE için tek başına iktidarın vazgeçilmez olması, demokratik yöntemler dışına çıkılabileceğinin, askeri çatışmalar da dâhil seçimlerin manipülasyonuna yönelik hamlelerin artacağına yönelik endişeleri artırıyor. HDP'nin oyları üzerinde yapılabilecek hilelerin, AKP için marjinal faydasının yüksekliği, göze alabilecekleri riskleri artırıyor. Bu yönde gelişmeler ülkeyi

Gülen Cemaati ile başlayan çatışma, AKP iktidarına yönelik ciddi bir sokak hareketi ile aynı zaman dilimine denk geldi ve AKP için tehlikenin büyüklüğünü artırdı. Dış basının Gezi taraftarı yayınları, Gülen Cemaati'nin iktidarı eleştirisi ve sokak muhalefeti, AKP'nin 'emperyalist saldırı' ve 'komplö' teorisini bir seçim stratejisi olarak kullanmasına yardımcı oldu. Daha sonra cemaatin yolsuzluk operasyonları da bu nedenle nispeten ve siyaseten kolay savuşturulabildi. Bu temelde AKP her türlü uzlaşma yolunu da kapatarak saldırının şiddetini artırdı. Oluşan siyasi ortamda, 'en iyi savunma saldırıdır' anlayışıyla RTE liderliğindeki hükümet, hem Suriye özelinde hem de iç politikada daha açıktan bir mezhepçi çizgiye yerleşti.

Suriye'deki yenilememe durumu, Esat'ın iktidarını koruması, radikal islamcı muhalefetin silah ve kadro yönünden desteklenmesi faaliyetinde Türkiye'nin sınır tanımamasına yol açtı. Ortadoğu'da siyasetin mezhepçi eksene oturması, sonunda 'ılımlı' Suriye muhalefetinin silinmesine ve IŞİD'in ortaya çıkmasına neden oldu. Bölgesel amaçları peşinde mezhepçi bir çizgiyi benimseyen RTE'nin Suriye'de uyguladığı politikalar, aynıyla iç politikaya taşıyor, siyasetin mezhepçi tonları daha da artıyordu.

Hem Gezi eylemlerinin bastırılması, hem de Suriye muhalefetinin desteklenmesi sürecinde Türkiye'de parlamento etkisizleşti. Hatta ana muhalefet partisi CHP'nin başarılı sayılabilecek tek muhalefeti, Gezi eylemcilerinin Taksim'e çıkmayı başaracakları gün, kendi mitingini iptal edip Taksim'e yönelmesi, yani bir sokak eylemiydi. Bu süreçte, yani Gezi protestoları karşısında alınacak tavır konusundaki tartışmalar içinde, AKP içindeki dengelerin de bozulduğu ve RTE'nin, Gülen'in tasfiyesi için girişilen 'paralel' operasyonları ile birlikte, açıkça kendi iktidarını kurmak üzere harekete geçerken, AKP içindeki muhalifleri de Gülençilik tehdidi ile bertaraf ettiği görüldü. Bu noktadan sonra, AKP'nin iktidara yerleşmesini sağlayan toplumsal kutuplaşma ve çatışma siyaseti tersine sonuçlar verebilecek dinamikleri de harekete geçirdi.

RTE, İhvan (Müslüman Kardeşler) çizgisine önderlik ederek Sünni bir devletler kuşağı oluşturmak hezeyanına kapılmıştı. Gerçekliğinden koparak kendini dev aynasında gören, 'başına buyrukluğunu' oligarşiye kafa tutmaya kadar vardırıran AKP ve Ortadoğu'da lider olmak isteyen RTE, kuşkusuz ki bu amacına ulaşmak için öncelikli olarak iç politikadaki muhaliflerini bastırmalıydı. Ortadoğu'da hayali projeler peşinde koşmak için, "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" sloganı ile kendisini konsolide ederek var etmiş bir rejimden öteye, yeni bir rejime geçmesi

gerekiyordu. Bölgedeki petrol gelirleri ve kaynaklarını öne sürerek kendi hayaline dayanak olabilecek sermaye gruplarını palazlandırmaya çalıştı.

Suudi Arabistan ve Katar'dan gelen kaynaklarla finanse edilen islâmi çevreler ve akımlara dayanarak bölgesel güç olma hayali ve maceracılığı Suriye'de Esat duvarına toslayana kadar, RTE, kendi gördüğü rüyaya sermaye çevrelerini de ortak etmek için hayli çalıştı. Fakat kuşkusuz ABD'nin desteği ile olsa da, TSK'yı 'yola getiren' RTE'nin gördüğü bu düş, bizzat hamiliği yapılan ve Suriye'de savaşırılan radikal islamcılarının Körfez saltanatlarını tehdit eder hale gelmesiyle hızla ıskartaya çıkmış gözüküyor. 'Parayı veren düdüğü çalar' meseline olduğu gibi, hayallerini finanse edenler, kaynağı kestiklerinde RTE gördüğü düşle başa kalıverdi. Rüyadan uyandıığında elinde kalan, bu yüce 'ideali' için bulaştığı pislikler, boğaz hizasını çoktan geçmiş yolsuzluk ve hırsızlıklar ve bu rüya için göze aldığı hukuksuzluklar olduğundan, gündemdeki **7 Haziran** seçimi, onun için sadece normal bir seçim değil, ölüm kalım meselesi olup çıktı.

ZAYIFLAYAN ABD EMPERYALİZMİ VE SİYASİ BELİRSİZLİK

ABD emperyalizmi eskisine oranla zayıfladı. Ayrıca, en güçlü olduğu zamanlarda bile halkların direnişi karşısında yenilgilere uğradığı göz önüne alındığında, bu, ABD emperyalizminin şimdiki durumda çok daha dengesiz ve ikircikli davranabileceği anlamına gelir. Emperyalistler, özellikle Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da El Kaide, İŞİD gibi radikal islamcılarının örgütlediği hareketlerle baş etmekte zorlanmaktadırlar. Kapitalist-emperyalizmle kökten çelişmeyen bugünkü islamcı örgütlerin yerine komünist işçi sınıfı hareketinin önderlik edeceği halkların demokratik kalkışmalarının, bu koşullarda emperyalizmi ve kapitalizmi büyük sıkıntılara sokabileceği apaçık ortadadır.

Öte yandan, ABD emperyalizminin farklı politik uygulamalarının gittikçe aynılaşması ve işbirlikçi aktörlerin hepsini birden sahada tutmaya çalışması, taraflaşmaların, ittifakların süresi ve işlevi hakkında öngörülebilir bulunmayı güçleştirmektedir. Beklenmedik hamleler geliştirmesi, ya da içine girdiği öngörülebilir temel yönelimlerin tersi yöndeki müdahalelere cepheden karşı çıkamaması, bu karışıklığı ve belirsizliği artırıyor. Bu tabloya, ABD'nin nispeten zayıflığının farkındaki bölgesel aktörlerin kendi rollerini dayatmaya çalışmalarını da eklersek, bölgesel gelişmelerin seyrini tahmin etmek daha da zorlaşmaktadır.

En son Yemen'de Şii Husilerin iktidarı almasına karşı Suudi Arabistan'ın giriştiği askeri operasyon bu açıdan yorumlandığında, ortaya çelişik gözükken bir du-

rum çıkmaktadır. Emperyalizmin ve işbirlikçilerinin bölgedeki adımları, bölge ülkelerindeki halkları, kitleleri ister istemez mezhepçi eksende bir taraflaşmaya zorlamaktadır. Irak'ta ve Suriye'de olanlar, mezhep politikalarının artık bölgenin temel bir gerçeği olduğunu gösteriyor. Bu gelişmeler içinde İran da, kendisinin özel bir çabası olmasına gerek kalmaksızın bölgede güçleniyor ve taraftar buluyor. Suudi Arabistan'ın Yemen'de rol alıp ABD'yi zorlaması, Şii Husilerin iktidar hamlesinin önlenerek Suudi hanedanının temellerinin ve etki sahasının sağlamlaştırılması amacını taşıyor. Buna karşılık bir yandan İran'la uzlaşma ve işbirliği çizgisini öne çıkaran ABD, diğer yandan da İran'ın bölgede etkinliğini sınırlamak isteginden vazgeçmiyor. Uzun vadede İran'ın 'dışeri sökülümü' bir işbirlikçiliğe ve uzlaşmacı çizgiye çekilmesi için klasik 'havuç ve sopa' politikası uygulanıyor.

Ortadoğu'daki bütün bu gelişmeler içerisinde, ABD'nin RTE ve AKP'yle ilişkileri de, büyük ölçüde Türkiye'deki siyasi gelişmeler üzerinde etki etmektedir. RTE, ortaya çıkan denge ve dengesizlikleri, belirsizlikleri kendi kişisel diktatörlüğünü sağlamlaştırmak için kullanmak istemekte; ABD'ye politika önermeye, hatta oluşan boşluklarda kendi taleplerini dayatmaya çalışmaktadır. RTE'nin emperyalizmin sorunlu bir ilişkisi haline geldiği açıktır. Ancak ABD'nin, ekseninde dönmeye çalışan RTE'yi savurup atmasından daha olası olan gelişme, ABD'nin manevralarını algılamakta zorlanan RTE'nin savrulup gitmesidir.

Diğer yandan, Yemen'in ardından Suriye'de de Suudi Arabistan, Katar ve Türkiye'nin bölgesel çapta bir işbirliği ve operasyonel yapılanma içine girmeleri, dış politikada yalnızlaşan ve iç politikada kan kaybeden RTE için yeni bir hayat öpücüğü yerine geçebilir. Bu nedenle RTE'nin ABD'nin müdahaleleri ile iktidardan edileceği, ABD ve AB'nin 'diktatör' olarak suçlamaya başladığı bir kişinin iktidarda kalamayacağı yönündeki liberal kuruntular, Türkiye'deki 'kritik durum'u emperyalizmin kendi sorunu olarak egemenlere havale etmek kolaylığına kapılmaktır. Türkiye'de demokrasi meselesi haline gelen RTE'nin kişisel iktidarı ve baskılar, emperyalizmin ve kapitalizmin gerçekliğinden, çıkışsızlığından ayrı olarak değerlendirilemez.

İç politikadaki gelişmeler, esasında emperyalist politikaların bölgeye yansımalarından birinci derecede etkileniyor ve hatta bunlar tarafından belirleniyor. Artık iç siyaset - dış siyaset ayrımı yapmak neredeyse imkânsız hale geldi. Dünya kapitalizminin ve emperyalist bağımlılık zincirinin gelişmişliği, iç politikanın zincirlerini emperyalist merkezlerde oluşturulan stratejilere daha çok bağlıyor. Egemen sınıfların emperyalist politikalarla kader birliği ve ayrılmazlığı karşısında, bu aynı